

Για την τέλεση του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας και των άλλων Μυστηρίων ή Ιεροπραξιών απαιτείται η χρήση διαφόρων σκευών, αποκλειστικά για το σκοπό αυτό. Αυτά είναι:

α. **Το Άγιο Ποτήριο.** Ποτήριο χρυσό ή αργυρό με υψηλή βάση, στο οποίο ρίχνεται ο οίνος και το ύδωρ την ώρα που τελείται η Αγία Προσκομιδή. Στη Θεία Λειτουργία αγιαζόμενα μετατρέπονται σε Αίμα Χριστού. Μέσα στο Άγιο Ποτήριο τίθεται και το Σώμα του Χριστού, μετά τον καθαγιασμό, απ' όπου μεταλαμβάνουν οι πιστοί. Εικονίζει το Ποτήριο εκείνο στο οποίο ο Κύριος ιερουργήσε και παράδωσε στους Αποστόλους το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας το βράδυ του Μυστικού Δείπνου (Λουκ. κβ', 20).

β. **Ο Δίσκος ή το Άγιο Δισκάριο.** Μικρός, αβαθής, στρογγυλός δίσκος, χρυσός ή αργυρός, στον οποίο τοποθετείται, την ώρα που τελείται η Προσκομιδή, ο Αμνός και αγιάζεται στον καθαγιασμό των Τιμίων Δώρων. Ομοίως πάνω σ' αυτόν τοποθετούνται οι μερίδες της Παναγίας, των Αγίων (των εννέα Ταγμάτων), των ζώντων και τεθνεώτων. Συμβολίζει τη φάτνη της Βηθλεέμ, τη νεκρική κλίνη και τη γη.

γ. **Η Λαβίδα.** Ο αρχαίος τρόπος μεταλήψεως των πιστών ήταν αυτός που τηρείται σήμερα από τους Λειτουργούς, δηλ. πρώτα το Σώμα του Χριστού από το Δίσκο και μετά το Αίμα από το Ποτήριο. Η λέξη λαβίδα δήλωνε τότε μεταφορικά τη «λαβίδα» των ιερατικών δακτύλων και χεριών, με τα οποία το Άγιο Σώμα εισαγόταν στα στόματα των πιστών. Το κοχλιάριο (κουταλάκι) χρησιμοποιήθηκε αργότερα τοπικά και γενικεύθηκε τον 10ο αιώνα, αλλάζοντας τον τρόπο της θ. Μεταλήψεως. Η ονομασία όμως της λαβίδας έμεινε στο κουταλάκι. Συμβολίζει τη λαβίδα των Σεραφείμ που είδε στο δράμα του ο Ησαΐας.

δ. **Ο Αστερίσκος.** Σταυροειδές έλασμα το οποίο συγκρατεί το κάλυμμα πάνω από το Δισκάριο, όταν ο Λειτουργός μετά το πέρας της Ακολουθίας της Αγίας Προσκομιδής «καλύπτει» τα προετοιμασθέντα Δώρα. Συμβολίζει το στερέωμα του ουρανού και τον αστέρα των Μάγων.

ε. **Τα Καλύμματα.** Δύο ισομεγέθη καλύμματα σε σχήμα σταυρού με τα οποία καλύπτονται ο Δίσκος και το Ποτήριο κατά την Αγία Προσκομιδή. Συμβολίζουν τα σπάργανα του Θείου Βρέφους, όταν το Δισκάριο εικονίζει τη Φάτνη και τα νεκρικά οθόνια του Χριστού, όταν το Δισκάριο γίνεται νεκρική κλίνη.

στ. **Ο Αήρ (Αέρας).** Κάλυμμα ορθογώνιο μεγαλύτερο από τα προηγούμενα, με το οποίο καλύπτονται τα Τιμία Δώρα στην αγία Πρόθεση και αργότερα, μετά την απόθεση τους, στην Αγία Τράπεζα. Αυτό το κάλυμμα στην μεγάλη Είσοδο ο Ιερέας ή ο Διάκονος το φέρει στην πλάτη του. Συμβολίζει ό,τι και τα καλύμματα.

ζ. **Η Λόγχη.** Μαχαίρι σε σχήμα λόγχης. Μ' αυτό κόπτεται ο άρτος και εξάγεται ο Αμνός και οι μερίδες στην Προσκομιδή. Συμβολίζει τη λόγχη του στρατιώτη με την οποία ελόγχισε την πλευρά του Χριστού επάνω στο Σταυρό.

η. **Το Ζέον.** Μικρό δοχείο πού χρησιμοποιείται για τη μεταφορά θερμού (ζέοντος) ύδατος και έκχυση του μέσα στο Άγιο Ποτήριο πριν από τη Θεία Κοινωνία. Με αυτό τον τρόπο εξάιρεται η ζέση του Αγίου Πνεύματος και παρακινούμαστε με τέτοια θερμότητα πίστεως να προσερχόμαστε στη Θεία Μετάληψη. Συμβολίζει το ζεστό αίμα που έρρευσε από την πλευρά του Χριστού μετά τη λόγχευσή Του.

θ. **Η Μούσα.** Είναι σπόγγος «πεπλατυσμένος», χρησιμοποιείται στη συστολή, δηλ. στην απόμαξη (καθάρισμα) του Δίσκου και του Αντιμηνσίου. Φυλάσσεται μέσα στο

Αντιμήνσιο.

ι. **Ο Σπόγγος.** Σφαιρικό σφουγγάρι που τοποθετείται μέσα στο Άγιο Ποτήριο για να απορροφά την υγρασία του, μετά την κατάλυση από τον Ιερέα των υπολειμμάτων της Θείας Κοινωνίας μετά τη Μετάληψη των πιστών. Συμβολίζει το σπόγγο με τον οποίο στο Γολγοθά επότισαν τον Κύριο όξος.

ια. **Τα Μάκτρα.** Κόκκινα μανδήλια που χρησιμοποιούνται στη Θεία Μετάληψη Κλήρου και λαού. Μ' αυτά σπογγίζουμε το στόμα μας. Όταν τα κρατάμε σωστά (με τα δύο χέρια μας, κάτω από το πηγούνι μας), μας προφυλάσσουν κατά τη θ. Κοινωνία από απροσεξία ή από στιγμιαία αδεξιότητα.

ιβ. **Το Αρτοφόριο.** Είναι ένα κατάλληλο ειδικό, συνήθως μεταλλικό, κουτί που χρησιμοποιείται για τη φύλαξη της Θείας Κοινωνίας. Περιέχει Άγιο Άρτο εμβαπτισμένο στο τίμιο Αίμα του Κυρίου (δηλ. το Σώμα και το Αίμα Του). Εξάγεται τη Μεγάλη Πέμπτη και αποξηραίνεται για να διατηρείται. Κατά τη χρήση υγραίνεται για να μαλακώσει με κοινό οίνο. Χρησιμοποιείται σε έκτακτες ανάγκες, εκτός Θείας Λειτουργίας, κατά τη διάρκεια του έτους και κοινωνούν οι Ιερείς τους ασθενείς και πιστούς που δεν μπορούν να μεταβούν στο Ναό.

Αρτοφόριο λέγεται και το πρόσθετο μικρό κυτίο στο οποίο διαφυλάσσεται ο Αμνός του Κυρίου (το Σώμα και το Αίμα Του) τή Μεγάλη Τεσσαρακοστή, από την Κυριακή μέχρι την ημέρα που θα χρησιμοποιηθεί στην προηγουμένη Θεία Λειτουργία.

ιγ. **Ο Τίμιος Σταυρός,** συμβολίζει την ανίκητη δύναμη της Εκκλησίας κατά του κακού. Ανάλογα με τη λειτουργική του χρήση έχουμε:

- (1) Τον Σταυρό των λιτανειών,
- (2) Τον Σταυρό του αγιασμού,
- (3) Τον Σταυρό ευλογίας της Αγίας Τραπέζης,
- (4) Τον «Εσταυρωμένο» του Ιερού, που λιτανεύεται τη Μεγάλη Πέμπτη και τοποθετείται προς προσκύνηση στο μέσον του Ναού.

ιδ. **Η ιερά Κανδήλα,** που καίει αδιάκοπα πίσω από την αγία Τράπεζα και μπροστά στον Εσταυρωμένο, γι' αυτό καί «ακοίμητη κανδήλα» επίσης αποκαλείται. Η λέξη καντήλι προέρχεται από τη λατινική *candela*.

Μια συνήθεια που διατηρεί τον βαθύ χριστιανικό συμβολισμό της με το Φώς του Χριστού που φωτίζει κάθε άνθρωπο, που θερμαίνει την ελπίδα και που παρηγορεί και συντροφεύει στις ατέλειωτες ώρες της μοναξιάς. Το άναμμα του καντηλιού ενέχει τον συμβολισμό ότι προσφέρεται ως θυσία σεβασμού και τιμής προς τον Θεό και τους Αγίους του. Συμβολίζει επίσης, το φώς του Χριστού που φωτίζει κάθε άνθρωπο, καθώς επίσης συμβολίζει και το γνωστό παράγγελμα του Κυρίου μας ότι πρέπει να είμαστε, οι χριστιανοί, τα φώτα του κόσμου.

ιε. **Ο Επιτάφιος.** Είναι κατάλληλο ύφασμα με κεντημένο ή ζωγραφισμένο τον Χριστό νεκρό, όπως ήταν μετά την αποκαθήλωση. Αργότερα στον Επιτάφιο προστέθηκαν, γύρω από τον Χριστό, η Παναγία, ο Ιωσήφ και ο Νικόδημος, ο Ιωάννης, Μυροφόρες και Άγγελοι, σε «επιτάφιο θρήνο». Αυτό τον Επιτάφιο προσκυνούμε και περιφέρουμε τη Μεγάλη Παρασκευή στρωμένο πάνω σ' ένα διασκευασμένο τραπέζιο το λεγόμενο **Κουβούκλιο** (που ονομάζουμε και αυτό Επιτάφιο), και συμβολίζει το λίθο, πάνω στον οποίο το Σώμα του Χριστού δέχτηκε τις μεταθανάτιες περιποιήσεις.

ιστ. **Τα Θυμιατήρια.** Είναι κινητά πύραυλα (κατάλληλα μεταλλικά σκεύη), που δέχονται τα κάρβουνα και το θυμίαμα, με τα οποία θυμιάνεται η Αγία Τράπεζα, οι Άγιες εικόνες και ο λαός, όπως και όταν το Τυπικό της Εκκλησίας καθορίζει στις

διάφορες Ακολουθίες. Εξαρτώνται από αλυσίδες, με ή χωρίς κωδωνίσκους (συνήθως δώδεκα, που συμβολίζουν τους Αποστόλους του Κυρίου), και η βάση τους είναι με ή χωρίς κάλυμμα.

Στις Ακολουθίες των Μεγάλων Ωρών και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται απλούστερα θυμιατήρια χειρός, τα «**κατζία**», σαν ένα είδος κυμβάλου που συνοδεύει την ψαλμωδία (ιδίως μετά από ανάλογη εκπαίδευση). Με το θυμίαμα που προσφέρουμε την ώρα της προσευχής υποβοηθείται η ανάταση της ψυχής προς τα υψηλά, «άνω σχώμεν τας καρδίας». Όπως το θυμίαμα θερμαινόμενο στον άνθρακα ανέρχεται προς τα άνω ευωδιάζοντας το περιβάλλον, έτσι και η ψυχή του πιστού με θερμή πίστη πρέπει να πτερουγίζει προς τα άνω μυροβλύζουσα, απαγγιστρωμένη από τις υλικές μέριμνες. Η βάση του θυμιατηρίου υποδεικνύει την ανθρωπότητα του Χριστού, η φωτιά τη θεότητα Του και ο ευώδης καπνός μας «πληροφορεί» την προπορευόμενη ευωδία του Αγίου Πνεύματος.

ιζ. **Τα Εξαπτέρυγα**. Είναι μεταλλικοί δίσκοι με ανάγλυφες, άμφιπρόσωπες παραστάσεις εξαπτέρυγων Σεραφείμ, τοποθετημένοι σε κοντάρι. Χρησιμοποιούνται στη μικρή και μεγάλη Είσοδο και στις λιτανείες. Παλαιότερα κατασκευάζονταν από υμένες ή πτερά ζώων και τα χρησιμοποιούσαν οι Διάκονοι σαν ριπίδια («βεντάλιες») για να εκδιώκουν τα έντομα, κυρίως πά-νω από το Άγιο Ποτήριο. Σήμερα η κίνηση αυτή συμβολικά γίνεται με τον Αέρα διπλωμένο, όταν ο Λειτουργός εκφωνεί: «Στώμεν καλώς...». Τα εξαπτέρυγα συμβολίζουν ασφαλώς το αγγελικό τάγμα των εξαπτερύγων αγγέλων, το οποίο παραστέκεται τιμητικά στο Θεό (Ησ.6:1-2, Αποκ.4:6-8).

ιη. **Τα Λάβαρα**. Είναι είδος ιερών σημαιών με άμφιπρόσωπες παραστάσεις Αγίων, κεντητές ή ζωγραφιστές, που χρησιμοποιούνται στις λιτανείες.

ιθ. **Τα κηροπήγια**. Είναι μεταλλικές βάσεις για στήριξη κεριών ή λαμπάδων, που ανάβονται για φωτισμό ή για ένδειξη ευλάβειας, δύο συνήθως στην Αγία Τράπεζα και μία στην Προσκομιδή. Συμβολίζουν το ανέσπερο φως της χριστιανικής διδασκαλίας.

Συνθετότερα κηροπήγια είναι και αυτά στα όποια οι πιστοί ανάβουν τα κεριά τους στα προσκυνητάρια. Τα **κεριά** συμβολίζουν την ψυχή μας, η οποία θα πρέπει να είναι καθαρή όπως το φως και να καίει σαν τη φωτιά από λαχτάρα για την ένωσή της με το Χριστό.

κ. **Τα Σήμαντρα και οι Κώδωνες**. Είναι οι καμπάνες με τις όποιες καλούνται οι πιστοί στους Ι. Ναούς με ανάλογη σήμανση για Θ. Λειτουργία, για λιτανεία, για εκφορά νεκρών κ.λπ. Οι εύηχες καμπάνες καλούν τους πιστούς να προσέλθουν στην Εκκλησία. Έχουν πάρει την ονομασία τους από την Καμπανία, περιοχή της Ιταλίας, στην οποία πρωτοκατασκευάστηκαν. Συμβολίζουν δε τις σάλπιγγες των αγγέλων για εκγρήγορη.

Στις Ιερές Μονές υπάρχουν και **σήμαντρα**, «**κόπανοι**» και «**τάλαντα**», με τα όποια οι Μοναχοί, ανάλογα με το τυπικό κάθε Μονής, ειδοποιούνται λεπτομερώς για την προετοιμασία ή την πρόοδο των Ακολουθιών.

Πηγή: <http://www.faneromenihol.gr>